

אלו דברים פרק ששי פסחים

יא א מ"י פ"ג מהלכות
מקדש ה"ה:
ב מ"י פ"י מהל' טומאת
זרעת ה"ה:
ג מ"י פ"ג מהל' טומאת
משכב ומושג ה"ה:
ד מ"י פ"ג מהל'
מקדש ה"ה:
ה מ"י פ"ג מהל' זיאת
מקדש ה"ה:
ו מ"י פ"ה מהלכות
זיאת הטומאה ה"ה:

מוסף תוספות

א. ועל כחין היו יותר
מכעדרה... מוס' שאין.
ב. דא היו חתומת פי
האמה פחות מכגריס א"כ
מאי משני בסמוך דפריך
אדרבה בעל קרי חמור
שכן מטמא במשהו ומשני
סבר לה כ"י נתן אבתי בעל
קרי חמור שמתמא
בחתומת פי האמה ומצורע
בעי כגריס אלא היה יותר
מחתומת פי האמה. שם.
ג. דבשעת דלא מטמא
אלא משום דחביבין ליה
כנוגע בקרי. שם. ד. ומי.
ה. דהא היה שיעור
בחתומת פי האמה. שם.
ו. ד[ומשעם] ראה משמע
דמטמא. שם. ז. בטומאה
קלה. שם.

רבינו הגנאל

ושנינו להטמאות הדוב
בטומאת ערב בטומאת
שרץ אפילו אם יראה ראה
באונס מטמא טומאת ערב
דלא גרע מקרי, וכדבר
הורא דאמר ראה ראשונה
של זב מטמאה באונס.
נתברר שהיה חמור הוא
שמתמא שרץ שנתברר
מטמא מת, ועל זה אמר
יאמר טמא נפש ואל יאמר
זב כו', וכן עוד דתניו זב
משתלח מצורע לא כל שכן
מכלל שמצורע חמור מדב.
מאי חומריה דמצורע מוב
שכן מצורע טעון פריעת
הראש ופרימת בגדיו
ואסור בתשמיש, אשמואל
וישב מחוץ לאהלו ואין
אהלו אלא אשתו אשמואל
שבוו לכס לאהליה וכן
מפורש במשקין. אדריכה
זב חמור שכן מטמא משכב
ומושג וכלי חרס בהדיסט
מה שאין בן המצורע הוא
ושנינו מוכח זב אחת מנחה
בעל קרי ששניהם טומאתן
יוצא מגופן. ומבעל קרי
מצורע חמור, שכן טעון
פריעה ופרימה ואסור
בתשמיש המטה. וא"ת
בעל קרי חמור שמתמא
במשוה מה שאין בן
במצורע שהמצורע אינו
מטמא אלא בכגריס דתני
גופה של בהרת כגריס
הקילקי מרובע במקום
הגריס תשע עדשות מקום
עדרה ארבע שפירות
נמצאו ל"י שערות, זב נמי
כו' נתן דאמר זב צריך
בחימת פי האמה ובעל
קרי איתקש לזב, מוכח זב
קרי מחיבת לשריח מן
המחנה כו'. אמרין ור'
יהודה שפיר קאמר ליה
ר"ש דלא צריכת ליריבין
להו שלש מחנות מולא
יטמאו את מחניה, היא
מושלחו מן המחנה קא
מרבית להו. אמר לך ר'

כי האי גוונא זב נמי טמויי מטמי באונס. תימה לרשב"א אכתי
שרץ חמור שמתמא בכעדרה מה שאין כן בזב דכר' נתן מוקמי
לה דבעי חתימת פי האמה^א דהו טפי אפילו מכגריס דמוכח בסמוך^ב
ואור"י דאם היו מפורין העדרה יהיה יותר מחתימת פי האמה ומגריס

ודוק ונראה לתוך דליכה למימר
טמא מת יוכיח דכתיב וכי פריך
בסמוך אדרבה בעל קרי חמור שכן
מטמא במשהו לא שייך טמא מת
יוכיח דהא אין משולה אלא חוץ למחנה
אחת ושם רואה שיהא מצורע משתלח
חוץ לשתי מחנות כבעל קרי:

שבן טעון פריעה ופרימה.
תימה לר"י אמאי לא
קאמר נמי שכן מטמא צדיקה הבא
אל האהל: **ואסור** בתשמיש
המטה. כמאן דלמר צפ"ק דמ"ק
(ד' ז'): דמחולט אסור בתשמיש
דמטה: **שבן** עושה משכב
ומושג. פירש צקונטרס דהא
דמטה צמ"כ דמלרע עושה משכב
ומושג לא לטמא אדם וצגדים^א אלא
לטמא אולכין ומשקין אבל ליכא
למימר דהא מ"י צמלרע צימי
ספרו דלינו עושה משכב ומושג
דקמתי צדיק צמ"כ דהא אמר
הכא דמשולה חוץ לג' מחנות וצדיקה
מסכת נגעים (פ"ד מ"ג) תנן דצימי
ספרו הו כטמא שרץ אלמא אינו
משולה אפי' חוץ למחנה לוייה והא
דקמתי נמי התם ונכנס לפנים מן
החומה לאו דוקא לפנים מן החומה
ועוד דמסקי הכא שכן טעון פריעה
ופרימה והיינו צמולט והקשה רבי
משה מפוטיש"א דתניא צמורת כהני'
ט' (אשר ישכב) איש אמתה פרט
למצורע ואי מצורע לא מטמא משכב
ומושג למ"ל למעוטי משהי תיתי
שמתמא את צועלה דמגדה לא ילפא
שכן מטמאה משכב ומושג אלא ודאי
מטמאה משכב ומושג להכי איתרין
קרא למעוטי ויש לומר דאסמכתא

בעלמא היא ועוד הקשה מהא דלמר לזכר לרבות מצורע למעיינותיו
צדיקה רחמנא לזב מה זב ראייתו מטמא במשא כו' והואיל ואיתקיש
אין היקש למחנה ולמשכב ומושג נמי איתקש ולא פירכה היא דאם
כן למחנות נמי נימא דאיתקש ואם כן מאי פריך הכא והא דתנן
בפרק בתרא דמסכת זבין (פ"ה מ"ו) הנוגע בזב וצדקה מצורע כו'
אחד הנוגע אחד המסיטו ואחד הנושא ואחד הנישא אלמא משמע
דמצורע מטמא צדיק וצמעותין משמע דלא מטמא אור"ת דהא
דקמתי נישא דמשמע דמטמא צדיק לא קאי אמצורע אלא אשאר"ת:
ואיתקש בע"ז קרי זיב. הכא משמע דבעל קרי נמי טמא
מטעם ראייה ואומר ר"י דפליגא דהאיך דריש
המפלת^א (מדה דף כב). דקאמר התם צמא מנייה רבא מרב הונא הירושא
קרי בקיסם ואי אמר ליה ותיפוק ליה דהוא עצמו אינו מטמא אלא
בחתומת פי האמה וקאמר למימרא דנוגע הו פירוש מדבעי חתימת
פי האמה אלמא משמע התם דמטעם נגיעה טמא וצדיק יואל דופן
(שם דף מב). דקאמר שכבת זרע לרואה במשהו לנוגע בכעדרה פליגא^א
דמשמע^א וההפלת^א: **בחי' לר' א** נתקדשו. וא"ת הא
אמר צפ"ב דצבחים (דף כד). נעקרה אבן ועמד במקומה מהו כו'
ומסקי לעולם פשיטא ליה דכי קדיש דוד ר'פסא עד ארעית תהומא
קדיש ו"ל דצביד לולין (לקמן דף פו). מסקינן כי א"ר יוחנן צפתמות
לחול אבל פתומות לקודש קודש: ט' **האי** שוממא שבעה בתיב ביה
והאי שוממא כו'. הו מצי לשנויי דמשני צפ"ק ט' דיומא (דף י:)

דלעולם לטומאת שבעה וסיפא איתרביחא ליה אלא שחמור הימנו
דבעל נדה שמתמא משכב ומושג^א לטמא אולכין ומשקין:

במים וגו' (ויקרא טו): **מה שרץ מטמא באונס**. אס נפל עליו שרץ

מפךך
במים וגו' (ויקרא טו): מה שרץ מטמא באונס. אס נפל עליו שרץ
מפךך

זב נמי מטמא באונס. כגון צדיקה ראשונה שאין זה אלא טומאת
ערב דאיתקש לשכבת זרע דכתיב (ויקרא טו) זאת תורת הזב ואשר
תלא ממנו שכבת זרע והיינו ראייה ראשונה דלא מנה זיה בהאי
קרא אלא חדא זיבה דלולין צמא מניינא דקרא כדאמרין צמגילה

(ד' ת). מנה הכתוב שמים וקראו
טמא כו': **מטמאה באונס**. מהאי
היקש גופיה נפקא ליה לרב הונא מה
קרי מטמא באונס אס ראה מחמת
רוח מאכל ומשנתה דגבי קרי לא כתיב
מיעוטא אף ראייה ראשונה של זב
מטמאה באונס. וזו דומה לזבין צינה
המזורה שכבת זרע דומה לזבין צינה
שאינה מזורה: **פריעה**. פריעת הראש
גידול שיער: **פרימה**. צנגדים: **ואסור**

בשמיש המטה. כדכתיב (ויקרא יד)
וישכ מחוץ לאהלו ואין אהלו אלא אשמו.
למאן דלמר צמועד קטן (ד' ז'): ק"ו
לימי חלוטו איכא חומרא טובא ולמאן
דלמר ימי ספרו דוקא אפי"ה חומרא
מיהא היא דלילוי זב לא מיתסר מידי
בשמיש: זב עושה משכב ומושג
אז הטומאה לטמא אדם הנוגע בו
טומאה חמורה לטמא צגדים שעליו
אע"פ שלא נגעו הצגדים במשכב אבל
מצורע אע"ג דתניא צמורת כהניס'^א
עושה משכב ומושג לאו אז הטומאה
לטמא אדם לטמא צגדים אלא לטמא
אולכין ומשקין: **ומטמא כלי חרס**
כהיסע. כדכתיב (ויקרא טו) וכלי חרס
אשר יגע בו הזב ותיגא צמורת
כהניס' יכול אפילו נגע בו הזב מאחוריו
יהא טמא תלמוד לומר אשר יגע בו
ולהלן הוא אומר אשר תבשל בו^א מה
בו האמור להלן מאחוריו אף בו האמור
לאן אינו מטמא צמגע אלא מאחוריו
אם כן מאחר שלמדנו שמטמא אותו
מאחוריו מה ת"ל אשר יגע בו פירוש
ומה חלק בו ומה הוסיף בו ככלי חרס
צטומאת הזב מצאשר טומאות צמגעו
שהוא ככלו הו אומר זה היסטו:
ומשינין זב וכל זב לרבות קרי. כז

וכיון דאיתרבי בעל קרי ליסתח חוץ לשתי מחנות לא איתרין מצורע
דחמור מצעל קרי: ופרכין מאי חומרא אדרבה כו'. וכיון דלא
איתרין וכתיבה רחמנא ליתן לו מחנה שלישי אדרבה כו'.
במשוה. כעין חרלל וצפתות מלאן צמסכת נדה (ד' מ:): ומלרע
שיעורו כגריס צמורת כהניס': **כחיתומת פי האמה**. כדי סתימת נקב
פי אמתו וליפין לה מהחמים צצרו את זבו (ויקרא טו) צמסכת נדה (מג:):
ואיתקש בעל קרי לזב. כדכתיב זאת תהיה תורת הזב ואשר תלא
ממנו שכבת זרע (ויקרא טו) מה זב צריך כחתימת פי האמה אף בעל קרי.
אלמא מצורע חמור דלולא ליה פירכא דכל שהוא וכי איתרין ליתן
לו מחנה שלישי: **וכל דכתיב גבי מצורע מאי מרבי גבי**
דין מצורע: **שפיר קאמר ר' שמעון**. דמפיק ליה מההוא קרא דין
שילוחין ולמה ליה קרא אחריתא: **ההוא**. כרוע זב לכדרי אלעזר
אחי לאקשיניהו לטמא מת לפוטרו מן ההיכרת צפסח הבא צטומאה
ואע"ג דלא איתרבי להו לכתחלה צדיאת מקדש: **אין טמאי מסים**
משלחין. כגון פסח הבא צטומאה דאיתרבו ט' (טומאי מסים
לכתחלה כשרוב הציבור טמאי מסים כדכתיב איש וכו') כדלעיל [טו]:
צמעותין: **אין זבין ומלרעין משלחין**. שילוחן הראשון צמרת
ומינה לכתחלה לא איתרבו דהא טמא נפש גלי רחמנא דאין ציבור
דחין הא צאלר טומאות דחין מיהו אהני היקישא לפוטרו מן
ההיכרת: **מחילום** ט' **לא נתקדשו**. הני תרמי מילי שמעיניהו כי הדדי
מרביה וכי הדדי אמריניהו מחילות ומערות שלתחת העורה לא
נתקדשו צקדושת עורה: **וצעל קרי משלח כו'**. והיינו כצרייתא
דהא איתקש לזב: **לטומאסן**. דאין טמא שבעה כזב וכתמא מת:
טומאסן ערב צדיקה כתיב ציה. כי תלא ממנו שכבת זרע ורסן
צועל

מחנות הא יושלחו מן המחנה כל צורע וכל זב וכל טמא נפש, בשעה שטמאי
מחים משתלחין ובין ומצורעין משתלחין, אמר מר זב וכל זב לרבות בעל קרי מסייע ליה לר' יוחנן דאמר מחילות לא נתקדשו, בעלי קרין משתלחין חוץ לשתי
מחנות כמו הדוב, ומובינן עליה מיהא דתנן בסוף מס' ובין בעל קרי כמגע שרץ מאי לאו למחנות מה טמא שרץ חוץ למחנה אחת כטמא מת אף בעל קרי חוץ למחנה אחת, קשיא לר' יוחנן דאמר חוץ לשתי מחנות.
ומשני לאו למחנות איתקש אלא לטומאתן ובל למדרנו דבעל קרי כמגע שרץ מה מגע שרץ אפי' באונס טמא אף בעל קרי אם ראה קרי באונס טמא.

(א) נדה לה"ג (ב) שם מג;
(ג) שם כ"ב, (ד) וימות
נדי: (ה"ל) ט' [לקמן לה"ג]:
מחנות לה"ג, (ו) לקמן פו.
[תמיד כו': (ז) (י) שם
מגלה פ"ג מהלכות זיאת
המקדש ה"ג, (ח) זבין פ"ה
[מזריח כו': (ט) [מזריע
פרק ג, (י) [מזריע חזיבס
פ"ה, (יא) (ט) [ויקרא
פ"ה, (יב) [מזריע פרשה
א, (יג) (ט) [מזריע פ"ה,
(יד) גי ר"ש א"ה אס סבב,
(טו) [ועי' טוס' יומא י:
ד"ה שמתמא, (טז) שרץ
לקמן סתם.

תורה אור השלם

1. צו אבי נתן ישראל
וישלחו מן הפסחה כל
צריע וכל זב וכל טמא
במדבר ה ב

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מחילות.
כ"ב ע"י ס"פ כ"ל ז' לזין
כ"ב ע"י: (ב) תוב' ד"ה הלי
וכי צפ"ק ז"ב דף ו' ע"ש
כמו' ד"ה ס"פ:

גליון הש"ס

גב' סבר לה ב"ב ע"י
שכת כו ע"ה מוד"ה שכן
מטמא: תוב' ר"ה שכן
עושה וכו' אלא למבא
אוב"י, וגי יומא ו' ע"ב
מוד"ה שמתמא: מגילה ח
ע"ה מוד"ה ומה מצורע.
נדה ע"ב מוד"ה יבול:

הגהות הגר"א

[א] נבי' שכן מטמא משכב
ומושג ומטמא כ"ה, כ"ב
הרמב"ם וכל האלוסי לא
גרבי משכב ומושג אלא
שכן מטמא כלי חרס כו':

מוסף רש"י

ראייה ראשונה של זב
מטמאה באונס, אוחה
טומאה קלה האמורה בה,
מגע ומומחל ערב בקרי
ולרש"י דלמא לטמא סב
גמור, ואל דכתיב מצורע
ולא מחמת אונסו, על
כתיבין, אלאייה שניה דכתיב
דא איתקש לשכת זרע
ושכת זרע כל עלמא מחמת
אמתו (נדה כב), יבול
דחוק זבין ומצורעין
ובגבסו לעזרה. מקיס
שלא יתמו שם דאין שם
כרי פסח, ואפילו כהניס
אסורין ליכנס לשם אלא
לצורע משום דכתיב אל
יעא בכל עת, וזה שגכס
צטומאה ס"ל יתייב על
ציאת מקדש צטומאה
(לקמן צ"ה). בפסח הבא
בטומאה, טעון כריב
צבור טמאים, דלמא איש
דמה לפסח שני ולא
צבור, ומומחל מת התורה
לס כדכתיב טמא נפש,
אבל לא זיבה וזרעת
מחנות דהר הית' (לקמן
י"ג). לטומאתם. בעל קרי
מנגע שרץ לטומאת ערב
וראשון לטומאה (יומא י).

יד א מ"י פ"ד מהל' מעשה קרנות ה' ג:
 בז ב ג מ"י פ"ט מהל' שבת הל"ס ח:
 בז ד מ"י פ"ו מהל' י"ט הל"ס טו סמג לאוין עה טו"ש"ע א"ח ס"י תקט"ט ספ"ק א:
 בז ה כל זה מן הכל מור"ס בעצרת עד כאלו התנאים תשיעי ועשירי כרז אלפס כ"ה פ"ב ס"י תמעה:
 ז ו טו"ש"ע א"ח ס"י מרד ס"א:

תורה אור השלם

1. ששת ימים תאכל מצוה וזבים השביעי עצרת ל"ז אלה"ך לא תעשה מלאכה:
2. ביום השמיני עצרת תהיה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשה:
3. במדבר טו לה אברהם קשיב משבת רגלך עשות חפצ"ך ביום קדשי וקראת לשבת ענג לקדוש ו"י מקדך וכבודו ימי משעול דרביך ממנו חפצ"ך ודבר דבר:
4. פ"מ"ם אשר נהו בהם היחודים מאויביהם ויהודש אשר חפצ"ך להם מיגון לשמחה ומאכל ליום טוב לעשות אותם ימי משעול דרביך ממנו ומשולח מנות אש לרעהו:
5. לאבוינים: אהרן ט כב שבת שבתך הוא לכם ועניתם את נפשתיכם בתשעה לחדש ערב מערב עד ערב תשבתו שבתכם:
6. יקרא כב לב מה אמר ו? אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמימי ירמיהו לג כה

מוסף תוספות

- א. בין דבר דאפשר לעשותו מערי"ש לזכר דלא אפשר. מוס' שאלן.
- ב. דלא אפשר לשוטה מערי"ש. ס.ג. הליף לה חתם מקרא וכו'.
- ד. ונעיקר מצוה אינה ע"י מוציא שבת. ס.ט.
- ה. דהא ר' אליעזר נמי אית ליה ההוא דרשה. ס.ט.

רבינו חננאל

הקטור חלבי דוחה את השבת. תניא אמר ר' שמעון ראה כמה חביבה מצוה בשעתה שהרי הקטור חלבים כשרים כל הלילה ואין ממתנין להם עד שתחשך מצוה שבת אלא מקטירין אותן בשבת לקיים מצוה בשעתה. ורובתו אינו דוחה את השבת. דלא כר' נתן דאמר ברק המצניע כי החי נושא את עצמו והוטענו בשבת פטור. והני מילי חוץ לירושלים אבל חוץ לעורה לא. הבאתו מחוץ לתחום אין דוחה את השבת כר' עקיבא דאמר בסוטה ברק [כשמן] תחומין דאורייתא.

ירושלמי הרבנות לא אמרו אלא חוץ לירושלים אבל חוץ לעורה מותר משום שבות שהתירו במקדש. חמיכת יבלתו אין דוחה את השבת יבלת להא או בכלי והא דתנן בסוף עירובין חותכין יבלת במקדש ביבשה וכיו. מתני' [ניא: פיסקא] ר' אליעזר אומר דוחין. אמר ר' אליעזר ומה אם שחיטה שהיא אב מלאכה דוחה את השבת אלו משמוש שבות לא ידחו את השבת. אמר לו ר' יהושע יום טוב יוכיח שהתיר בו כל מלאכה שהיא לצורך אוכל נפש ואוסר בו דבר של שבות, כדתנן בכל מני יום טוב אלו ששן משום שבות לא עולין באילן ולא רוכבין על גבי בהמה. אמר לו רבי אליעזר יהושע מה ראה שבות דרשות לא עולין באילן לשבות דמצוה שהיא הבאת הפסח כדי שיחטט. ור' יהושע אמר לך יום טוב בו כולו לך או כולו לה, וכיון דאי בעי למיעבד כולו לה ולקרות היום כולו ליה ורשות בידו, כאלו אין כאן שבת ויום טוב. איכא למיפרך ומה יום טוב שהתירו בו מלאכה דרשות כגון הא דאמרין הואיל והותרה הבערה לצורך הותרה נמי שלא לצורך, לא התירו שבות לעלות באילן או לשוט על פני המים ולהביא משם אש לבשל ואפי' ביום טוב, שבת שלא התיר בה אלא כגון שחיטת הפסח וכיוצא בו מלאכה של מצוה בלבד, אינו דין שלא נותר שבות דעמה. ור' אליעזר אמר לך אפי' הכי שבות דמצוה עדיפא. אמר רבא הכל מודים בשבת בעינין לכם, כלומר אין לו ליבש כל היום כולו ולקרות ולבטל שמחת שבת דכתיב וקראת לשבת עונג. מר בריה דרבנא כוליה שחא הוה יתיב בתעניתא בר מעצרתא ופורים וערב יום הכפורים. רב ששת הוה אמר הדא נפש כלומר שמוחי לה נפשי לך קראתי כר' ששהיי שוכנת בטח בעולם הבא. ואצ"פ שהעולם אינו מתיקיים אלא בזכות תופשי התורה שנאמר אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמימי, עיקר מיהת כי עביד איניש לנפשיה עביר.

מפרך פריכא. הילכך הוה דעירובין ליכא לאוקמא ציבשה דהא קמני סיפא ואס בכלי כאן וכאן אסור וציבשה כיון דמפרכא אפילו בכלי נמי שריא והכי מוכח דפרק בתרא דעירובין (דף קג:) **וְיִמְנָה** שחיטה שהיא משום מלאכה דוחה את השבת אלו כו'. תימנה לר"י מה קל וחומר הוא לעשותו מערב שבת ור' אליעזר גופיה אית ליה זה החילוק^א ומשום הכי צ"ל רבי אליעזר דמילה (שבת קלג.) מנל"ך תרי קראי חד למילה^ב וחד למכשירה משום דאפשר לעשותו מערב שבת דאמר התם מילה וכל מכשירה דוחין אה השבת דברי ר' אליעזר מנא ליה לרבי אליעזר הא דאמר קרא וציוס השמיני ציוס ואפילו שבת והדר קאמר ע"כ לא פליגי רבנן עליה אלא במכשירים אבל מילה דברי הכל דחיא מנא לן והשתא מאי קבעי מנא לן פסוק מהוהו קרא דציוס דרר"ש מיניה ר' אליעזר מכשירים אע"כ משום דבעינן תרי קראי למילה ולמכשירה כדפרישי' ונראה לר"י דודאי לר' אליעזר לא לר"ך האי קל וחומר דהא אפילו מכשירי פסח דהוה מלאכה גמורה דמו שבת אע"כ דאפשר לעשותו מערב שבת כדקאמר (לקמן סט.) כגמרא לעצמיה דהא שמעינן ליה לרבי אליעזר דאמר מכשירי מצוה דמו והא דקאמרינן הכא ק"ו לדכריהו דרבנן קאמר כלומר אף על גב דאפשר לעשותו מערב שבת כיון דליכא אלא שבות בעלמא יותר יש להמירם משמיטה עכ"מ דהיא מלאכה גמורה אף על גב דאי אפשר לעשותה מצבד ותימנה לר"י מכשירי פסח מנא ליה לרבי אליעזר דדמו שבת דהא גבי מילה מנל"ך תרי קראי וכו' תימנה דגמיר מסוכה ולולב ומנא ושופר ועומר ושמי הלחם דמוכח התם דדמו מכשיריהו שבת^א לא איכא למיפרך דמה להנך שכן בשעת דחיימו מיד יכול לקיים מנאין אבל פסח אינו נאכל אלא בלילה^ד ועוד אי מהתם יליף אמאי אליעזר צמועדו גציפסח^ה דקאמר ר' אליעזר עקרתמה שכתוב צמורה צמועדו אפי' בשבת: **וְהָיָה רֵאשִׁית רֵשׁוֹת לְמִצְוָה.** משמע דמכשירי אוכל נפש שאפשר לעשותו מערב יו"ט אסירי לר' אליעזר והקשה ר"ש כהן דכר"ש תולין (שבת ד' קל:): אמרינן דרבי אליעזר עדיפא מדרי יהודה ושמי אפי' מכשירי דאפשר מערב יו"ט ומירן לו ר"י דלא שרי אלא דוקא כגממרת דלא דמיא מלאכה כולי האי: **הַבֵּל מוֹדִים בַּעֲצַר דְּבַעֲיָנָא כֶּסֶם.** תימנה לרבי"א א"כ מאי קאמר רבי אליעזר מה ראה שנת למנוה דנימא עזרת מוכיח שלהיא מנא וי"ל דהא דבעי רבי אליעזר בעצרת לכס לאו דוקא מקרא אלא מסבירא: אס

כשירין כל הלילה. כדכתיב (ויקרא ו) על מוקדה על המזבח כל הלילה ויכול להקטירין כל הלילה ואעפ"כ אין ממתניין להם עד שתחשך אלא מחליין שבת עליהן כדכתיב (במדבר כה) עולת שבת שצבתה על עולת התמיד אלמא חציב למהר מנאיה בשעתה: **חוספין יבלת במקדש.** ללא גזרו על השבות במקדש: **הא והא ציד.** שחומכה צידו ולא צסקין דאין זה אלא משום שבות ואפילו הכי אסור בלחה הואיל ומנאי למיעבד מאתמול והיא דעירובין ציבשה דאפילו שבות ליכא, וכר' אליעזר לא מנאי לאוקמא להיא דעירובין ונימא ר' אליעזר היא דאמר צמתני' דוחין משום דקמני התם אס בכלי דהוה מלאכה גמורה כאן וכאן אסור ואי ר' אליעזר היא וחד אמר אידי ואידי ביד הא בלחה הא ביבשה וחד אמר אידי ואידי בלחה ולא קשיא הא ביד הא בכלי ולמאן דאמר הא ביד הא בכלי מאי טעמא לא אמר אידי ואידי ביד ולא קשיא הא בלחה הא ביבשה אמר לך יבשה מפרך פריכא ולמאן דאמר אידי ואידי ביד ולא קשיא הא בלחה הא ביבשה מאי טעמא לא אמר אידי ואידי בלחה ולא קשיא הא ביד הא בכלי אמר לך כלי הא קתני התם אם בכלי כאן וכאן אסור ואידך הא דקתני כלי הכא פלוגתא דרבי אליעזר ור' יהושע אתא לאשמעינן: א"ר אליעזר ומה אם שחיטה וכו': ר' יהושע למעמיה דאמר שמחת י"ט נמי מצוה היא^א דתניא ר' אליעזר אומר אין לו לאדם בי"ט אלא או אוכל ושותה או יושב ושונה ר' יהושע אומר יחלקו חציו לאכילה ושתיה וחציו לבית המדרש וא"ר יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו כתוב אחד אומר יעצרת לה' אלהיך וכתוב אחד אומר יעצרת תהיה לכם ר' אליעזר סבר או כולו לה' או כולו לכם ור' יהושע סבר חלקו חציו לה' וחציו לכם: (עב"ם סימן) א"ר אליעזר^ב הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם מ"ט יום שניתנה בו תורה הוא אמר רבה הכל מודים בשבת דבעינן נמי לכם מ"ט וקראת לשבת עונג אמר רב יוסף הכל מודים בפורים דבעינן נמי לכם מ"ט ימי משתה ושמוחה כתיב ביה מר בריה דרבינא כולה שתא הוה יתיב בתעניתא לבר מעצרתא ופוריא ומעלי יומא דכיפורי עצרת יום שניתנה בו תורה פוריא ימי משתה ושמוחה כתיב ומעלי יומא דכיפורי^ג דתני חייא בר רב מדפתי^ד וענינתם את נפשותיכם בתשעה לחדש וכי בתשעה (הם) מתענין והלא בעשירי מתענין אלא לומר לך כל האוכל ושותה בתשעה בו מעלה עליו הכתוב כאילו מתענה תשיעי ועשירי רב יוסף ביומא דעצרתא אמר עבדי לי עגלא תלתא אמר אי לא האי יומא דקא גרים כמה יוסף איכא בשוקא רב ששת כל תלתין יומין מהדר ליה תלמודיה ותלי וקאי בעיברא דדשא ואמר הדאי נפשאי הדאי נפשאי לך קראי לך תנאי איני^ה והא"ר אליעזר אילמלא תורה לא נתקיימו שמים וארץ שנאמר^ו אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמימי אדעתא דנפשי' קא עביד אמר רב אשי ולמאי דקאמר ר' אליעזר נמי י"ט רשות אית ליה שלא התיר בה אלא מלאכה של מצוה אינו דין שלא תתיר שבות שעמה ור' ורבי

כאילו מתענה בשעתה (יומא ק"ג) א: דכ"י אמר קרא, וענינתם בתשעה אילת תשעה אזי קורא עיני, ויפון ולימילתו עיני תשינה כל דתשינה כשכילה ושמייה טפי עדיף, דהא מקאמר בערב על כרחך לא מקפיד אשעי דתשעה וכו' קרי עיני בתשעה אילת ושמייה דלייה קרי עיני (ר"ה ט).

(א) [מוס' ערכין ספ"ג] מנחות ע"ב, (ב) [קדושין ג' פ"ט מולין נד: פ"ט], (א) [לקמן ק"ה: ד] עירובין ק"ג. [פ"ט ס:] כ"ה חו: (ו) כרכות ט: ר"ה ט. יומא פ"א: (ז) מיר"ס ג'. [ורוגמטו סנהדרין ל"ט:] (ח) [שמות ל"ד:] ט [ז"ל אמר ד"ה עבדי, (י) וע"י רש"י עירובין סג. וע"ע רש"י סנהדרין סה: וע"ע וע' מוס' גיטין ט. ורש"י שבת י"א:] ט [שיין לעיל נמשנה סה:] ט [שיין נמשנה לעיל סה:] א.

גלוין הש"ס

גב' ואין סבתיבין להם. ע"י טור א"ן ר"ה ל: ד"ה נתקלקלו: שם א"ר"א הכל מודים בעצרת. ע"י ר"ה ט: מוספות ד"ה כאלו תמעה:

מוסף רש"י

כמה חביבה מצוה בשעתה. גריפס אזי בלכנה (חזקוני נד:). ואין ממתניין להם. לאנני תמירין ומקפיד שבת (מנחות ע"ב). חותכין יבלת במקדש. יבלת, ורוא"ה, והוא מוס לממד ע"מיהא חת האת, כדכתיב (ויקרא כב) אז מרזן אז יבלת. יבלת דקרא קרינן כהליה שם דבר אלא כנו מירנה, דומיא דשבור ולא כתיב שבר, ועורת נמי לא כתיב עירובין, אבל יבלת דמתני' הוא שם דבר של המוס. חוספין יבלת, ציד קאמר (שחיבין ק"ג). ואם כהליה כאן וכאן אסור. ואע"כ ידע עביד נמי ציד מתקן הוא והוה ליה חוספין מצבלי חיים והוה מולדה דנחל את הנחש, אפילו הכי כיון דלחמיר יד קא עביד שאלן כן דרך לתומיה אלא כספין, אין כאן אלא שבות, ואס בכלי כאן וכאן אסור, דאז מלאכה הוה הואיל ורוא"ה מנאיה דוחין שבת כגון מלאכה שאפשר לעשותה מצבדו יום כגון כקור מנאיה מצבדו קרינן הוא והקרינן דוחה השבת ונכשירין פליגי (ס"ט). אמר לך כלי הא קאמרי החם. ולמה ליה למנא לתמיהי כתיב דוכי (ס"ט). שפלותא דר"א ר' אהא יהושע לאשמעינן. לכהי דר"א מנא משום פלוגתא דר"א דאשמעין דאפילו בכלי שמי (ס"ט). כאילו התענה תשיעי ועשירי. והכי קאמר קראו הכינו עמכם בתשעה לחדש לעינו המרת והכי הוא צעני עיניי היום (ברכות ה) והכי משמע קרא ועמכם בתשעה, כלומר תקון לעמך בתשעה שמוכל להשעותו בשבת, ועינא פסקיה קרא בלשון מנא למר לך הרי הוא

עיקר מיהת כי עביד איניש לנפשיה עיני תשינה כל דתשינה כשכילה ושמייה טפי עדיף, דהא מקאמר בערב על כרחך לא מקפיד אשעי דתשעה וכו' קרי עיני בתשעה אילת ושמייה דלייה קרי עיני (ר"ה ט).

ירושלמי הרבנות לא אמרו אלא חוץ לירושלים אבל חוץ לעורה מותר משום שבות שהתירו במקדש. חמיכת יבלתו אין דוחה את השבת יבלת להא או בכלי והא דתנן בסוף עירובין חותכין יבלת במקדש ביבשה וכיו. מתני' [ניא: פיסקא] ר' אליעזר אומר דוחין. אמר ר' אליעזר ומה אם שחיטה שהיא אב מלאכה דוחה את השבת אלו משמוש שבות לא ידחו את השבת. אמר לו ר' יהושע יום טוב יוכיח שהתיר בו כל מלאכה שהיא לצורך אוכל נפש ואוסר בו דבר של שבות, כדתנן בכל מני יום טוב אלו ששן משום שבות לא עולין באילן ולא רוכבין על גבי בהמה. אמר לו רבי אליעזר יהושע מה ראה שבות דרשות לא עולין באילן לשבות דמצוה שהיא הבאת הפסח כדי שיחטט. ור' יהושע אמר לך יום טוב בו כולו לך או כולו לה, וכיון דאי בעי למיעבד כולו לה ולקרות היום כולו ליה ורשות בידו, כאלו אין כאן שבת ויום טוב. איכא למיפרך ומה יום טוב שהתירו בו מלאכה דרשות כגון הא דאמרין הואיל והותרה הבערה לצורך הותרה נמי שלא לצורך, לא התירו שבות לעלות באילן או לשוט על פני המים ולהביא משם אש לבשל ואפי' ביום טוב, שבת שלא התיר בה אלא כגון שחיטת הפסח וכיוצא בו מלאכה של מצוה בלבד, אינו דין שלא נותר שבות דעמה. ור' אליעזר אמר לך אפי' הכי שבות דמצוה עדיפא. אמר רבא הכל מודים בשבת בעינין לכם, כלומר אין לו ליבש כל היום כולו ולקרות ולבטל שמחת שבת דכתיב וקראת לשבת עונג. מר בריה דרבנא כוליה שחא הוה יתיב בתעניתא בר מעצרתא ופורים וערב יום הכפורים. רב ששת הוה אמר הדא נפש כלומר שמוחי לה נפשי לך קראתי כר' ששהיי שוכנת בטח בעולם הבא. ואצ"פ שהעולם אינו מתיקיים אלא בזכות תופשי התורה שנאמר אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמימי, עיקר מיהת כי עביד איניש לנפשיה עביר.

(א) [מסופקת רפ"ה], (ב) ע"ז דף קמ"א, (ג) סוכה דף מ"ב, ר"ה דף ק"ט, (ד) גמ' דף ק"ד, (ה) [נפלה דף ק"ד], (ו) [נפלה דף ק"ד], (ז) [נפלה דף ק"ד], (ח) [נפלה דף ק"ד], (ט) [נפלה דף ק"ד], (י) [נפלה דף ק"ד], (יא) [נפלה דף ק"ד], (יב) [נפלה דף ק"ד], (יג) [נפלה דף ק"ד], (יד) [נפלה דף ק"ד], (טו) [נפלה דף ק"ד], (טז) [נפלה דף ק"ד], (יז) [נפלה דף ק"ד], (יח) [נפלה דף ק"ד], (יט) [נפלה דף ק"ד], (כ) [נפלה דף ק"ד], (כ"א) [נפלה דף ק"ד], (כ"ב) [נפלה דף ק"ד], (כ"ג) [נפלה דף ק"ד], (כ"ד) [נפלה דף ק"ד], (כ"ה) [נפלה דף ק"ד], (כ"ו) [נפלה דף ק"ד], (כ"ז) [נפלה דף ק"ד], (כ"ח) [נפלה דף ק"ד], (כ"ט) [נפלה דף ק"ד], (ל) [נפלה דף ק"ד].

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה אל דמו וכו' שלחמי שמיטה את השבת: (ב) שם ד"ה הוזהר וכו' וקאמר ליה ר"ע אל חילוף:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה שפא. ויחזור וישפא. ע"פ פרק י' מ"ו דפיה ופוסתא דף ק"ה תוד"ה ממסוק:

מוסף תוספות

א. ולא בעית להלך אלא משום דשמא ימצא זבח פסול משחט נמי לא לשחוט וכי תימא הכי נמי משום דאי אפשר הקטר חלבי ויכח הלך פריך ליה שפיר. מוס' שאנך. ב. אע"פ שיש להלך דהאי חזי והאי לא חזי, איש ודאי ר' עקיבא לא חייש להאי טעמא כולל. ג. הלך אתא קרא למימר דמיתביב. טס.

רבינו הגנאל

תנא אמר ר' אליעזר ומה דהו מחשירי מצוה של אחר שחיטה כגון מיתוי קריבו והקטרת אומרי את הקטור שחבר ענשת המצוה, לא ידחו מכשירי מצוה שלפני שחיטה כגון חרובת וכלתו וכיוצא בה שערדין לא ענשת המצוה. אמר ר' (יהושע) [עקיבא] מכשירי מצוה דלאחר (שבת) [שחיטה] דחו שבת שכבר נדחת השבת בשחיטה הפסח, תאמר במכשירי מצוה שלפני השחיטה שלא נדחה השבת בעינין. ר"ה שפא ימצא זבח פסול ונעשה אחרם מכשירין וענשה מקודם כי לא בחילול שבתו היו שחבתו כי לא יחיה מצוה ראויה. ופר"ך רבי אליעזר אי הכי שחיטה נמי נימא הכי לא נהושתו שפא ימצא הזבח טרפה ונמצאת השחיטה באיסור ולא מצא (יהושע) [י"ע] תשובה. יש מי שאומר זאת התשובה השיב רבי (יהושע) [ר"ע] ברישא ונפרחה, ואח"כ השיב התשובה הראשונה, מה לידחו מכשירי מצוה דלאחר שחיטה את השבת וכי שאין בה פירכא. ירושלמי משום עשרה שנה היה למד תורה ר' עקיבא לפני ר' אליעזר ולא היה משיב כי כלום (א) וזו תחלת תשובתו שהשיב לו, אמר לו ר' יהושע הלא זה העם אשר נאמרו בך צא נא הלחם בו עתה.

מתני' השיב ר"ע הוא תוכיח שהיא משום מצוה והיא משום שבת כו', אמר ר' אליעזר ועליה אני דן כו', אמר לו הבא לי מועד לאלו כמועד לשחיטה. תניא אמר לו ר' אליעזר עקיבא בשחיטה השבתני בשחיטה תהא מיתתו אמר לו אל תכפירי בשעת הדין. כלומר אל תחדשי בכופר על מה שלמדתי, אתה למדתי והוא שבת ואינה דוחה את השבת. אמר עולא ר' אליעזר הוזהר דתרומה למדו, כלומר אם היה כהן טמא מת שחל שביעי שלו להיות בשבת אין מוין עליו בשבת לאכול בתרומה לזרע, ומותיב ר' עקיבא מהוזהר דתרומה להוזהר דפסח. ופר"ך ר' אליעזר אימר דאמרין הוזהר דפסח דחיא שבת דהא פסח עצמו דוחה שבת, תאמר בהוזהר דתרומה שאין תרומה עצמה דוחה שבת. והביא רבה ברייתא מפורשת דר' עקיבא

אלו דברים פרק ששי פסחים

רבי אליעזר. אמר לך האי לכו קל ומומר הוא לשנות מנהג עדיפא משבות דרשות הלךך יוס טויו דשמחתו רשות גזרו על שבות שלה אבל שבת דלחית מלאכה שבו משום מנהג היא לא גזרו חכמים זה על השבות לדמות את המנהג: **שלאחר שחיטה.** מיתוי קרבי וכו' דלחית צבד ליה כורך גבוה: לא ידחו כו'. בתמיה למיעבד כורכי גבוה: דמה לי. כלומר דין הוא כן ומה לי לתמוה שהרי דתמה שחיטה כבר את שבת במנוחה לכן הואיל וימנהג לדחות כבר לא גזרו זה שוב על שבת הנריך: **ברישא.** אמר ליה האי טעמא שפא ימצא זבח פסול: ופר"יה. ולאמר ליה א"כ משחט נמי לא נשחוט: **שחיטה הפסחני.** דבר שחוק וגייחון שאמרת או חילוף ומה אם הוזהר שיהא שבות אינה דוחה שחיטה לא כל שכן שלא תדמה וזכאת לעקור את מה שכתובו צו כמועדו ויודע הית שפאין זה ק"ו: אל תכפירי. אל תכפור צמה שלמדתי הוזהר אע"פ שהיא שבות אינה דוחה ולכן דנתי קל ומומר זה לפיך אע"פ שאינו כדאי אלא כדי שמשאם אל לך אחרי שבה זה לזון שחיטה מנהגה מכלל דצהוזה שפיטא ליה ללא דחיא מתוך כך תזכור מה שלמדתי ללא דחיא ותמזור בך ממה שחטה אומר ועליה אני דן: **בשעה הדין.** בשעה זו שאנו דנין עליה: **ומאחר דאגמריה.** ר' אליעזר גופיה ללא דחיא מאי טעמא פריך ואמר עליה אני דן: **הוזהר דסרומה.** הבא להזות עליו ליטרה כדי לאכול בתרומה אגמריה ללא דחיא שבת דהא הפרשת תרומה גופא לא דחיא שבת: **הוזהר טעמא מס כו'.** אלמא דצהוזה פסח השיבו וקאמר אינה דוחה שבת עליה שבת אלמא דאגמריה ר' אליעזר דלחית דוחה מדפשטא ליה כולי האי: **אלא ודאי הוזהר פסח אגמריה.** ומאי גזירת שבות איכא וצהוזה גזירה שפא יעצרתה צידו וכשהיה דן עליה עס ר' עקיבא שכן דבר זה מלמדנו והכי נמי אמרינן בע"ז צפרק כל הללמים (דף מו): ר' אליעזר גמריה איעקר ליה ואלתא ר' עקיבא לאדכוריה גמריה: **דוחין אם השבת.** אפי' מלאכה גמורה צמס' שבת (דף קג): **היכא דגברא דחין.** כגון להציל איזמל למילה דוך רשות הרבים שכבר המיוק ראו לנמול אבל היכא דגברא לא חזי כגון האז טמא לא רמיא חיובא עליה ואין אלו מכשירי מנהג: **אמר רבא נדברי רבי אליעזר.** דאמר כל היכא דגברא לא חזי ליכא חיובא עליה: **קטן צריא.** דכלאו רחיה ראו למול: **מחמין לו חמין.** בשבת קודם מילה: **לשכרותו.** להיות צריא וחוק: **קטן חולה.** שכל זמן שלא ירחוזהו צממין לא יראה למול **מינה חולין פן.** כל זמן שלא נרחו צממין ואפילו רבי אליעזר נריך להיות לו מחמין חמין מערב שבת:

ור' אליעזר שבות דמצוה עדיף ליה תניא (א) אמר רבי אליעזר ומה לי אם דחו מכשירי מצוה שלאחר שחיטה את השבת דאיתעביד ליה מצוה לא ידחו מכשירי מצוה שלפני שחיטה את השבת אמר לו ר' עקיבא דמה לי אם דחו מכשירי מצוה שלאחר שחיטה את השבת שהרי דחתה שחיטה את השבת תאמר ידחו מכשירי מצוה שלפני שחיטה את השבת שלא דחתה שחיטה את השבת דבר אחר שמא ימצא זבח פסול ונמצא מחלל את השבת למפרע אי הכי משחט נמי לא נשחט שמא ימצא זבח פסול ונמצא מחלל את השבת למפרע אלא הא אמר ליה ברישא ופרכיה והדר א"ל הך דמה לי אם דחו: השיב ר"ע ואמר הוזהר תוכיח וכו': תניא אמר לו ר' אליעזר עקיבא בשחיטה השבתני בשחיטה תהא מיתתו אמר לו ר' אל תכפירני בשעת הדין כך מקובלני ממוך הוזהר שבות היא ואינה דוחה את השבת וכי מאחר דהוא אגמרי' מאי טעמא קא הדר ביה אמר עולא רבי אליעזר כי אגמריה הוזהר דתרומה אגמריה דתרומה גופה לא דחיא שבת ר"ע נמי כי אותביה הוזהר דתרומה אותביה שהיא מצוה והיא משום שבות והוא סבר הוזהר דפסח קא מותיב ליה מתיב רבה השיב ר"ע ואמר הוזהר שמא מת תוכיח שחל שביעי שלו להיות בשבת ובערב הפסח שהיא מצוה והיא משום שבות ואינה דוחה את השבת אלא וודאי הוזהר דפסח אגמריה וכי מאחר דאגמריה מ"ט קא פריך ליה ר' אליעזר ר' אליעזר גמריה איתעקר ליה ואתא ר"ע לאדכורי גמריה ונימא לי' בהדיה סבר לאו אורח ארעא והוזהר מאי טעמא לא דחיא שבת מכדי מלמולי בעלמא הוא תדחי שבת משום פסח (א) אמר רבה גזירה שמא יטלנה ויעבירנה ארבע אמות ברשות הרבים ולר' אליעזר יעבר' דהא א"ר אליעזר מכשירי מצוה דוחין את השבת אמרי הני מילי היכא דגברא גופיה חזי ורמי חיובא עליה אבל הכא דגברא גופיה לא חזי לא רמי חיובא עליה אמר רבה לדברי ר' אליעזר קטן בריא מחמין לו חמין להברותו ולמולו בשבת דהא חזי ליה קטן חולה אין מחמין לו חמין להברותו ולמולו דהא לא חזי איתביה אביי (ז) ערל שלא מל ענוש כרת דברי רבי אליעזר והא הכא דגברא גופיה לא חזי וקתני ענוש כרת אלמא רמי חיובא עליה אמר רבה קסבר רבי אליעזר (ח) אין שוחטין וזורקין על טמא שרץ

אם דחו מכשירי מצוה שלאחר שחיטה (א) השבת כו'. פי' צקונטרס מיתוי קרבי ותימה לר"י מה ראה מיתוי דילמא שאני התם משום ללא אפשר למיעבד מאתמול ונראה לר"י דמכשירי מנהג שלאחר שחיטה דקאמר היינו הקטר חלבים דאפשר להמתין עד הלילה ודחי שבת וכן יש צירושלמי דקא אמר ר' אליעזר אימורי ציבור יוכיחו אע"פ שאפשר להמתין למולאי שבת מה לי מכשירין שלאחר שחיטה כו' והא דפריך משחט נמי לא לשחוט אע"ג דשחיטה לא אפשר מ"מ פריך משום שכבר הוכיח שאין חילוק בין אפשר ללא אפשר (א) מדשרינן הקטר חלבים (א):

הוזהר דתרומה אגמריה. ואית לן למימר דר' אליעזר הי' סבור דצהוזה דפסח קאמר ר"ע ולכן היה משיב ועליה אני דן שתהא מותרת דהשתא סבירא לן דהוזהר דפסח דחיא שבת וקאמר ליה ר"ע (א) זה חילוף שהיה סבור שר' אליעזר היה טועה צמה שלמדו דלחית דוחה:

דתרומה גופה לא דחיא שבת. וא"ת נילף דתדחי שבת מכל הנהו וי"ל משום דיכול לקיים מצוה אכילת תרומה אחר השבת: **שמא יעבירנה ארבע אמות.** וא"ת ומאי חיישין להכי הלא נוסף מי חטאת טמא (י) ויחזור ויטמא את המים ויש לומר דמעביר בכלי אכנים וכלי גללים ללא מקבלי טומאה:

קטן בריא מחמין כו' דהא חזי. דיוקא לר' אליעזר יש חילוק בין חזי ללא חזי אבל ר' עקיבא אינו מחלק כלל דהא קאמר צממין הוזהר מוכיח (ב) **שמא יטלנה ויעבירנה** ארבע אמות בריא אין מחמין לו חמין וכו'. וכן אמר רבי אליעזר דמכשירי מילה דחו שבת ה"מ היכא שהוחמו חמין מערב שבת דחוי:

מדקמהדר אטמא שרץ קסבר אין שוחטין בו.

מכל מקום חייב הוא כרת לפי שהיה יכול לטבול ואז היו שוחטין וזורקין עליו כדלמך לקמן שוחטין וזורקין על טבול יוס דשימשא ממילא ערבא: **שוחטין וזורקין בו.** וא"ת אי שוחטין וזורקין על טמא שרץ אמאי כחז רחמנא טמא אינו עושה פסח שפיטא דהא כתיב איש לפי אכלו לעכז דענין גברא דחזי לאכילה כדמוכח בצילד לולין (לקמן עמ'): ונראה לרשב"א דלחיתעין לאשמעין דחייב צפסח שני ללא נימא דמיפטר משום דשני תשלומין דראשון הוא דחזי צראשון חזי בשני דלא חזי צראשון לא חזי בשני כדלמך לקמן גבי חגיגה בצילד לולין (לקמן פ.) (א) אי נמי אלטרין למימרא לציבור עבדי צטומאה כדדרשין איש כי יהיה טמא איש נמחה ואין ציבור דמדין: אכילת

בריא ולא שנה חולה אין מחמין לו חמין דהכל אצל מילה חולין הן ולא חזו. ומותיב אביי עליה עיל שלא מל ועשה פסח ענוש כרת דברי ר' אליעזר והא ערל לא חזי דכתיב וכל ערל לא יאכל בו ואצי"ג דלא חזי גברא קטני ענוש כרת אלמא איכא חיובא עליה אפי' בזמן דלא חזי כל היכא דיכול לתקונה נפשיה ולמעבד פסחא. ופר"ך רבא קסבר ר' אליעזר אין שוחטין וזורקין על טמא שרץ, וטמא מת שחל שביעי שלו להיות בערב פסח כטמא שרץ הוא ואין שוחטין עליו, וכל

בריא ולא שנה חולה אין מחמין לו חמין דהכל אצל מילה חולין הן ולא חזו. ומותיב אביי עליה עיל שלא מל ועשה פסח ענוש כרת דברי ר' אליעזר והא ערל לא חזי דכתיב וכל ערל לא יאכל בו ואצי"ג דלא חזי גברא קטני ענוש כרת אלמא איכא חיובא עליה אפי' בזמן דלא חזי כל היכא דיכול לתקונה נפשיה ולמעבד פסחא. ופר"ך רבא קסבר ר' אליעזר אין שוחטין וזורקין על טמא שרץ, וטמא מת שחל שביעי שלו להיות בערב פסח כטמא שרץ הוא ואין שוחטין עליו,

בריא ולא שנה חולה אין מחמין לו חמין דהכל אצל מילה חולין הן ולא חזו. ומותיב אביי עליה עיל שלא מל ועשה פסח ענוש כרת דברי ר' אליעזר והא ערל לא חזי דכתיב וכל ערל לא יאכל בו ואצי"ג דלא חזי גברא קטני ענוש כרת אלמא איכא חיובא עליה אפי' בזמן דלא חזי כל היכא דיכול לתקונה נפשיה ולמעבד פסחא. ופר"ך רבא קסבר ר' אליעזר אין שוחטין וזורקין על טמא שרץ, וטמא מת שחל שביעי שלו להיות בערב פסח כטמא שרץ הוא ואין שוחטין עליו,

(א) [הנה צירושלמי לפניו כלן הני וזו היא תחילת פסוקו הראשונה לפני ר' אליעזר אמר לו ר' יהושע הלא זה העם וכו']

עין משפט נר מצוה

יח א מ"י פ"ב מהל' שבת הלכה ט ופ"ו מהל' קדיש פסח הל' י: יב ב מ"י פ"ה מהל' ק"פ הלכה ד:

מוסף רש"י

אל תכפירני בשעת הדין. כשאלמר לו ר"ע הבא לי מועד לאלו כמועד לשחיטה, כעס ר"א ואמר לו עקיבא בשחיטה השבתי בשחיטה תהא מיתמך, ואמר לו ר"ע אל תכפירני בשעת דין זה שאלו חולקין ודין זה כנגד זה ואל תמנה דברך ראשונים וחזר מה שלמדתי הוזהר שבות כו' (ע"ז טו) ועי' (נח). ויעבירנה ארבע אמות ברשות הרבים. הוא הדין דמאי למימר לו עקיבא בשחיטה השבתי ויעבירנה ארבע אמות ויין לחוש אמרינן י' לחוש להעבדת הגבוי' על מנת לא לחוש להוזהר, כגון אם היה מונח בצמלית או בקרקע או צנייה, דלון כלן חלסור הוזהר דלא יחיה ר"ע, או איסור העבדה ברה"ק, או הגבוי' על מנת לא לטלו ולא להוציאו ומתקן להוציאו הפסח משום הוזהר אם לא עמד לפוש ציממין, כדלמרינן חמין שבת (ה) (י) טוה"כ (ג). אין שוחטין וזורקין על טמא שרץ. אין שוחטין וזורקין את הפסח על ידו טמא שרץ, ונדחה לפסח שני, ואף על גב דיכול לטבול ולחלוט לעבד, דליכא מ"ד דר"ל הכי, וילף לא מאש איש כי יהיה טמא לנפש, ואפילו לא שביעי ערב שבת הפסח נגממת דהוה ליה טמא שרץ, שאיט מחוסר אלא עטילה והוזהר ויכול לטבול כדי לאכול הפסח צללה ויכתי משמע קרא דמכחי ולא יכלו לעשות הפסח ציזם הוזהר, דמשמע הא למחר יוכלו לעשותו (מבזים כב: וי"ש).

רבינו הגנאל (המשך)

מהוזהר דפסח מותיב רודה דברי עולא. ואוקימנא לעולם רבי אליעזר לימד לר' עקיבא כי הוזהר כדי לטהור לעשות הפסח אינה דוחה שבת וכאשר קבל רבי אליעזר השמועה כך מרהר לר' עקיבא. ועבשוי שרדה ר' אליעזר ואתא רבי עקיבא בעקפין כדי שיכור ר' אליעזר מתוך דברי ר' עקיבא גמריא שלו לפי שאין דרך תלמידי חכמים לומר לרוב בפרהסיא שבתות מה שלמדתי. ולר' אליעזר הוזהר לטבול בעלמא הוא אמאי לא דחיא שבת. אמר רבה גזירה שפא יעבירנה ד' אמות ברשות הרבים. ויעבירנה דהא דחיא שפא יעבירנה ליה לר' אליעזר דאמר מכשירי מצוה כגון הרכבתו והבאתו חוץ לתחום דחו שבת. ופרקינן היכא שרי ר' אליעזר מכשירי מצוה היכא דגברא חזי, האי טמא הוא ולית עליה חיובא האידנא, לפיכך לא אידחא אפי' מלטול. אמר רבה קטן בריא מחמין לו חמין להברותו ולמולו בשבת דהא חזי, אבל קטן חולה אין מחמין לו חמין למולו בשבת דהא לא חזי. ודחי רבא אי בריא הוא חמין למא ליה אלא לא שנה

בריא ולא שנה חולה אין מחמין לו חמין דהכל אצל מילה חולין הן ולא חזו. ומותיב אביי עליה עיל שלא מל ועשה פסח ענוש כרת דברי ר' אליעזר והא ערל לא חזי דכתיב וכל ערל לא יאכל בו ואצי"ג דלא חזי גברא קטני ענוש כרת אלמא איכא חיובא עליה אפי' בזמן דלא חזי כל היכא דיכול לתקונה נפשיה ולמעבד פסחא. ופר"ך רבא קסבר ר' אליעזר אין שוחטין וזורקין על טמא שרץ, וטמא מת שחל שביעי שלו להיות בערב פסח כטמא שרץ הוא ואין שוחטין עליו,